

Een slaapkamerverhuizing in Europees perspectief!

Anne-Marie Smits

Op de dag van de Europese verkiezingen, 4 juni jl., wordt binnen de sociotherapie de slaapkamerverhuizing besproken. Twee op zichzelf staande gebeurtenissen die echter meer met elkaar gemeen blijken te hebben dan je in je stoutste dromen kunt voorstellen. Een inkoppertje is natuurlijk dat zowel binnen het Europese parlement als binnen de afdeling *verhuizen* een thema is. Het Europese parlement verhuist maandelijks, de slaapkamerverhuizing vindt eenmaal per drie maanden plaats. Ondanks een grotere opkomst bij de slaapkamerbespreking dan bij de Europese verkiezingen, is er voor beide weinig enthousiasme. Wat de slaapkamer betreft, houdt men liever de dingen bij het oude vertrouwde. Maar voor behandeling is een voortdurende veranderingsgezindheid van belang, en daarom een regelmatige slaapkamerverhuizing.

In de slaapkamerverhuizing en binnen Europese samenwerkingsverbanden zie ik vergelijkbare processen.

Europa en de kliniek

Na een lange periode van conflicten en ellende, van een economische crisis en twee wereldoorlogen werd de basis gelegd voor samenwerking tussen een zestal West-

Europese landen. Er was gelukkig een aantal mensen in die tijd, die los van hun eigen pijnervaringen en geschiedenis, met elkaar zeiden: dit willen we nooit meer! Het achterlaten van al deze ellende en energie richten op het maken van toekomstplannen voelde voor velen als een bevrijding en was een enorme drijfveer om te werken aan eenwording. Constructieve samenwerking en het vergroten van veiligheid, daar had men behoefte aan. Individuele belangen, conflicten en nationale belangen werden aan de kant gezet voor een groter belang, namelijk het maken van een nieuw Europa. In de kliniek zijn samenwerking en veiligheid essentieel om te kunnen werken aan verandering en om te leren omgaan met kwetsbaarheid. Gebeurtenissen op de afdeling worden besproken en in het licht gezien van deze begrippen. Juist in het leven van alledag op de afdeling, het werkerterrein van de sociotherapie, wordt veel aandacht besteed aan deze voorwaarden voor een goed behandelklimaat. In de informele momenten gebeurt er veel tussen cliënten onderling.

Destructieve krachten liggen op de loer om een veilig klinisch milieu onder druk te zetten. Veiligheid is geen statisch gegeven, maar moet worden gecreëerd en onderhouden door zowel het team als de cliënten.

Tegenkrachten

Individualisering versus samenwerking, democratische processen versus vetorecht, het spel spelen volgens de spelregels versus overtreding van de afspraken, wens tot behoud van het huidige versus noodzaak tot verandering zijn voortdurend bestaande spanningsvelden, waarin ik (naast de vele verschillen) overeenkomsten zie binnen Europese samenwerking en de slaapkamerverhuizing op onze afdeling. Het gaat om een dialectiek die zorgt voor krachten die soms meewerken en soms tegenwerken. Temidden van deze krachten zijn spelregels nodig om ervoor te zorgen dat het spel eerlijk verloopt en niet wordt bedorven doordat sommige spelers de regels overtreden. Iemand moet worden aangesteld om toe te zien op handhaving en naleving van die regels en afspraken. In Europa is dat *the commission for competition*, aangestuurd door een pittige Nederlandse dame. Bij ons in de kliniek zijn dat de sociotherapeuten, en andere leden van het multidisciplinair team. Zeker bij een slaapkamerverhuizing spelen allerlei belangen. Toezicht op de naleving van gemaakte afspraken vraagt om een Neelie Kroes in de hoedanigheid van de sociotherapeut en de slaapkamercommissie.

In de slaapkamerbespreking werd duidelijk dat enkele cliënten uit de leefgroep onderling afspraken hadden gemaakt bij wie ze op de kamer ingedeeld wilden worden. Als je dan toch op een tweeper-

soonskamer moet, dan kun je dit maar beter goed regelen voor jezelf. De procedure laat toe dat je kenbaar kunt maken met wie je een tweepersoonsslaapkamer wilt delen. In Europa gebeurt iets vergelijkbaars. Hoe vaak hebben bijvoorbeeld Duitsland en Frankrijk geen vooroverleg, om de krachten te bundelen voor een belangrijke top. Om dan nog maar niet te spreken over wat er zoal in achterkamer-tjes en wandelgangen wordt geregeld. Nee, dit deel van onze slaapkamerprocedure is Europa waardig! Smeergelden heb ik nog niet kunnen ontdekken op de afdeling, maar het verlenen van een gunst aan een groepsgenoot kan natuurlijk ook op andere manieren tot uiting komen. Voor de sociotherapie betekent het dat tijdens de slaapkamerbespreking helder gekregen moet worden wat er procesmatig gebeurt. Door onzorgvuldigheid zal eerder een herhaling van een vervelende ervaring ontstaan dan dat het voor de cliënt een positieve en corrigerende leerervaring toevoegt. Bij onzorgvuldigheid kan de cliënt zich opnieuw buitengesloten, gekwetst en afgewezen voelen en de indruk overhouden niet de moeite waard gevonden te worden.

Democratie en het vetorecht

In Europa kennen we het vetorecht. Dit geeft elke lidstaat de mogelijkheid besluiten te blokkeren, hetgeen een verlamdend effect kan hebben en het democratische principe kan ondermijnen.

In onze kliniek kennen we onze eigen vari-

atie op het vetorecht in de vorm van een stafverzoek. Een cliënt kan de staf vragen om een indicatie voor een eenpersoonsslaapkamer of voor het mogen vasthouden van de eigen slaapkamer. Er is nog nooit een stafverzoek ter tafel gekomen voor een tweepersoonskamer en dat geeft te denken! Een toegekend stafverzoek dient te worden meegenomen in de besluitvorming van de slaapkamercommissie. Deze commissie bestaat uit een sociotherapeut en drie cliënten en heeft de opdracht om tot een nieuwe slaapkamerindeling te komen waarbij veel lastige afwegingen moeten worden gemaakt. Welke boodschap wordt afgegeven door het multidisciplinaire team wanneer ze stafverzoeken toekennen die de slaapkamercommissie moet overnemen? Is dit geen motie van wantrouwen tegenover deze commissie? Blijkbaar vertrouwen we de commissie onvoldoende toe dat ze de argumenten goed afwegen met elkaar. Andersom, de commissie kan denken dat lastige besluiten mogen worden uitbesteed aan het team, dat ze daar geen verantwoording voor hoeven te nemen. Het dagelijkse leven zit echter vol met lastige keuzes. Het is dus uitermate zinvol voor cliënten om dit vaak te oefenen binnen de behandeling.

Liever houden we het bij het oude

Een verandering betekent wennen aan een nieuwe situatie, terwijl nog onduidelijk is hoe de nieuwe situatie zal zijn. Het doseren van veranderingen is nodig om ermee te kunnen omgaan. Wanneer veran-

deringen te snel gaan, roept dat weerstand op. Dit lijkt momenteel aan de hand in Europa. Veel vragen houden de deelnemende landen bezig. Om maar eens wat te noemen: hoeveel landen kunnen zich nog aansluiten, hoeveel mag je verschillen en welke eigenheid mag je behouden. Voor behandeling is een voortdurende verandingsgezindheid van belang. Het statische gegeven van een afdeling waar een vast aantal een- en tweepersoonsslaapkamers zijn, wordt aangewend om een dynamisch veranderingsproces in gang te zetten. In deze context organiseren we elke drie maanden een slaapkamerverhuizing en bestaat er een slaapkamercommissie die dit organiseert en toeziet op de naleving van de gemaakte afspraken.

Er ontstaan ook tegenkrachten vanuit de maatschappij, namelijk de toenemende individualisering. Volgend jaar staat er een verbouwing op stapel waarbij de tweepersoonskamers voorgoed tot het verleden gaan behoren. De norm wordt van buitenaf bepaald en gaat buiten het behandelteam om. Als sociotherapie verliezen we hiermee deze mogelijkheid om cliënten nieuwe ervaringen te laten opdoen. In het therapeutisch milieu gaat het soms over kleine dingen die betekenisvol zijn binnen de behandeling. Om een voorbeeld te noemen: in de periode van de slaapkamerverhuizing ging een gesprek tussen twee cliënten over het feit dat ze aan het begin van hun behandeling een slaapkamer hadden gedeeld. De ene cliënt, in de groep nogal stil en teruggetrokken, was daar in de duisternis van de

nacht, eigenlijk voor het eerst binnen de behandeling, aan de praat geraakt met haar kamergenootje. Juist de ander niet hoeven te zien en aan te kijken, terwijl ze meer persoonlijk contact ging maken, had haar over deze streep getrokken. Met de verbouwing verdwijnt de tweepersonsslaapkamer als veilige omgeving om met elkaar in gesprek te komen.

Welke uitdagingen liggen er voor de toekomst?

Uitdaging voor Europa respectievelijk voor de sociotherapie is om te kijken op welke wijze op samenwerking gerichte krachten gemobiliseerd kunnen worden en de ten-

dens gekeerd kan worden om prioriteiten toe te kennen aan nationale, respectievelijk individuele belangen. Als we straks enkel eenpersoonskamers op de afdeling hebben, is de vraag of een slaapkamerverhuizing nog relevant is. Om de huidige leerervaringen, gekoppeld aan deze verhuizing, mogelijk te maken, moet wellicht worden gezocht naar andere gebieden van het alledaagse reilen en zeilen van de afdeling.

Genoeg nu over Europa en de slaapkamerverhuizing ... ik zoek mijn tweepersonsslaapkamer op ... waar ik uitermate tevreden over ben en waar ik zelf mijn kamergenootje voor heb uitgezocht!